

5. Федорчук Ганна, Земська Надія. Популярні види фітнесу серед студентської молоді. *Еврика ХХ: збірних студентських наукових праць*. Івано-Франківськ, 2019, С.156-157.

Кійко В.І. <https://orcid.org/0000-0002-6635-2522>
Сіренко Р.Р. <https://orcid.org/0000-0001-9100-4709>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНСТРУКТОРІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Анотація. У статті розглянуто теоретичні аспекти та передумови виникнення гендерного підходу у фізичному вихованні. Виокремлено основні напрямки досліджень із проблем впровадження гендерного підходу в закладах освіти під час занять фізичним виховання. Запропоновано методичні орієнтири щодо формування гендерної компетентності інструкторів фізичної культури.

Ключові слова: гендер, гендерна компетентність, інструктор з фізичної культури.

Annotation. The article considers the theoretical aspects and prerequisites for the emergence of a gender approach in physical education. The main directions of research on the problems of implementing a gender approach during physical education classes in educational institutions are highlighted. Methodical guidelines for the formation of gender competence of physical education instructors are proposed.

Key words: gender, gender competence, physical education instructor.

Актуальність. У сучасному світі гостро постає проблема гендерної рівності між чоловіком і жінкою. Американсько-європейське суспільство дійшло до того етапу, коли людина не залежно від расової ознаки, релігійних і політичних поглядів, сексуальної орієнтації, статі чи гендерної приналежності є рівною за своїми правами й можливостями. Україна не є винятком. Ми поступово стаємо частиною загальноєвропейського суспільства, проте і досі в окремих сферах життя ще необхідно звертати особливу увагу на становлення гендерної рівності.

Питання гендерної компетентності у фізичному вихованні досліджували О.Ю. Марченко, Т.Ю. Круцевич, О.М. Кікінеджі,

Т.В. Говорун, Л.В. Штильова та ін. Проте значущість гендерної компетентності інструкторів фізичної культури є ще не достатньо обґрунтованою.

Мета дослідження – здійснити теоретичний аналіз та обґрунтувати значущість гендерної компетентності у підготовці інструкторів з фізичної культури.

Методика та організація дослідження. Застосовувалися методи теоретичного дослідження та аналізу сучасних наукових джерел, інноваційного досвіду реалізації гендерного підходу в системі фізичного виховання, інтернет-ресурсів, синтез, методи логічних узагальнень.

Результати дослідження. У сучасній науці значення «гендер» має декілька визначень. Цей термін проходив довгу еволюцію розуміння щодо його ототожнення з визначенням «стать». Якщо розглядати гендерну компетентність інструкторів фізичної культури, то варто звертати увагу на психологічно-соціальні теорії визначення «гендеру».

У 60-х рр. минулого століття широкого значення набуває соціальне визначення гендеру, як особливої форми соціальної поведінки. Найґрунтовніші дослідження цієї проблеми містять праці Мартіни Хонер, Елеонори Маккобі, Сандри Бем. У науці починають функціонувати терміни «гендерна компетентність», «гендерна ідентичність» та «гендерний підхід» [1].

Коли ми говоримо про гендер, то паралельно уявляємо маскуліїні чи фемінні риси, які можуть бути характерними для особистості. Маскуліїний – це та особа, у якої широко виражені чоловічі психологічні риси, що формують її зовнішній вигляд. Наприклад, жінки, яким притаманна маскуліїність, зазвичай займаються видами спорту з переважним застосуванням сили і витривалості.

Фемінний – це той, у кого широко виражені жіночі риси, тобто це тендітність, ширість, м'якість тощо.

Геніальний учений І.С. Кон стверджував, що стать не визначає гендеру людини, адже він визначається через біологічні, соціальні, психологічні чинники. Він стверджував: «... навіть цілком нормальний біологічний розвиток сам по собі не робить чоловіка чоловіком, а жінку жінкою в соціальному плані».

У сучасному світі досі досліджується проблематика гендеру, а більшість учених сходяться на думці, що стать – біологічний фактор, а гендер – соціальний, який характеризується маскуліїністю або фемінністю.

Гендерна компетентність інструктора фізичної культури – це його вміння враховувати у своїй роботі біологічну стать людини, її гендерну приналежність і психологічні чинники.

Гострою проблемою на заняттях фізичного виховання в закладах освіти є існування стереотипів щодо чоловіків і жінок. Чоловік повинен бути сильним захисником роду, відповідно навантаження повинно бути більшим, а жінка повинна бути тендітною і берегти себе. Саме такі уявлення про чоловіка і жінку сприяють формування різного ставлення, різних вимог до людей. Часто інструктори фізичної культури не звертають уваги на індивідуальні можливості людини незалежно від її гендерної приналежності.

За соціологічними дослідженнями наукової статті [2] стверджується, що загалом предмет «фізичне виховання» подобається більше юнакам, ніж дівчатам, проте ставлення і вимоги є різними. До дівчат ставлення є більш м'яким, відповідно особа інструктора не викликає негативних емоцій, водночас у хлопців багато інструкторів фізичної культури викликають острах. Тобто, дівчата готові виконувати фізичні вправи, які дає інструктор, а от саме зацікавлення заняттями є нижчим. Це все прирівнюється до психологічного насильства над людиною і свідчить про неврахування інструктором психологічних особливостей людини.

У сучасних закладах освіти існує диференційований підхід до фізичного виховання, який ґрунтується лише на індивідуальній характеристиці людини – її статі. Учені вважають, що виховання повинно бути безстатевим, тобто загальним для усіх, але водночас звертати увагу на статево-вікові можливості людини, адже якщо зменшити вимоги для хлопців, а збільшити для дівчат, то це приведе до дисбалансу, а в майбутньому до ослаблення популяційного виду людини [3].

Досліджуючи проблему формування гендерної компетентності інструкторів з фізичної культури, ми виокремили окремі види знань, які допоможуть її сформувати. Інструктор повинен:

- досконало володіти професійними знаннями з теорії та методики фізичного виховання;
- мати уявлення про фізичні та біологічні властивості людини;
- звертати увагу на статево-вікові норми, водночас уміючи організувати спільну роботу осіб різної статі на заняттях з фізичного виховання;
- звертати увагу на психологічно-гендерні особливості особи, бути уважним, вміти оцінити ставлення до занять;

- діяти без психологічного насильства, а лише переконанням та мотивацією;
- мати педагогічні та психологічні навички.

Висновок: за дослідженнями вчених значення «гендер» носить соціально-культурний і психологічний фактор, який характеризується елементами маскулітності і фемінності в індивідуумів. Гендерна компетентність інструктора фізичної культури визначає його соціальний розвиток. Порушення гендерної рівності у сучасних закладах освіти відбувається через існування стереотипних уявлень про жінку і чоловіка. Інструктори фізичної культури повинні звертати увагу на психологічні індивідуальні чинники кожної особи, а не лише на статево-вікові норми.

Список літератури.

1. Крочук М.І. Категорії «гендер», «стать» і «відмінність» в аспекті гендерної рівності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Львів. 2012. С. 244-249.
2. Круцевич Т.Ю., Захарченко М.О., Марченко О.Ю. Врахування гендерного підходу в процесі занять з фізичного виховання учнівської молоді. *Молодий вчений*. Полтава. 2017. С.180-183.
3. Марченко О.Ю. Теоретико-методологічні основи гендерного підходу до формування аксіологічної значущості фізичної культури у школярів. Дис. ... д.пед.н. Київ. 2019. 590 с.

Клапоущак І.Д.

**ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОЇ
ЕКСПЕДИЦІЇ «ДРЕВНІМ КНЯЖИМ ТРАКТОМ ВІД ГАЛИЧА
ДО ТЕРЕБОВЛІ», ЗДІЙСНЕНОЇ СТУДЕНТАМИ ФАКУЛЬТЕТУ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТНПУ
ІМ. ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА.**

Тернопільський національний університет
ім. Володимира Гнатюка

Анотація. В статті подано інформацію про результати туристсько-краєзнавчої експедиції «Древнім княжим трактом від Галича до Теробовлі», здійсненої студентами факультету фізичного виховання ТНПУ ім. Володимира Гнатюка з метою розробки, інформаційного забезпечення та інфраструктурного облаштування мережі місцевих краєзнавчих туристичних